

oplemenil narodno pesem, in dobro je rekel o njem Vatroslav Jagić, da bi bil Martić, tudi ko bi bil ubog slepec, vendar prvak med narodnimi pevci, a kot naobražen in učen mož je umel združiti svojstva narodne poezije z vsemi vrlinami umetnika-pesnika.

Martić je v svojem življenju marsikaj preživel, a njegovo besedo in njegove nasvete so vpoštevali tudi razni turški vezirji in paše, s katerimi je bil kot sarajevski župnik dobro znan. Srečna je bila misel, da se razni njegovi spomini in dogodki zberó, kar je storil leta 1901. v avgustu mladi profesor, sedaj že pokojni Janko Koharič. Bilo je sicer že malo kasno, ker se je sivolasi in slabotni pesnik že težko spominjal raznih poedinosti in je steno-

v Plaškem na Hrvaškem, ki se je zval poprejnogo se je poturčil, Mihael Latas. Njegov oče je bil stotnik v Granici, a ker je zmanjkalo denarja v blagajni, so ga odpravili. Sin kadet je srečal v Zadru trgovca iz Banjeluke, ki ga je vzel seboj in poturčil. Kesneje je odšel v Carigrad v vojaško šolo in se kot vojak vzel do najvišjih vojaških časti. Omer paša je bil strog in krvoloč, ali vendar ni mogel v deželi napraviti miru. Zelo je preganjal literata fra Frančiška Jukića, ki je bil zelo zaslužen za hrvaško stvar v Bosni (izdajal je časopis „Bosanski prijatelj“, napisal: „Zemljopis i poviestnicu Bosne“ itd.), a bil bi ga gotovo tudi ubil, da ni bil po posredovanju avstrijskega konzula izpuščen iz carigradske ječe, ali

IZ STRAŠNIH DNI V MOSKVI: RAZDEJANJE NA ULICI.

grafu večkrat brez pravega hronološkega reda pripovedoval svoje spomine. Pa vendar so Martićeva „zapamčenja“ zelo zanimiva in dragocena. Vsak čitatelj bode iz njih povzel jasno in natančno sliko bosenskih in hercegovskih razmer od početka preteklega stoletja pa do okupacije. V teh deželah je že davno pred okupacijo vse vrelo, nezadovoljni so bili ne samo kristjani, nego tudi domači mohamedanci, ki so se često spoprijeli z redno turško vojsko, tako da celo cesarski vezirji, od katerih so bili nekateri prav umni in naobraženi možje, niso vedeli, kako bi napravili red v deželah. V tej zmešnjavi in v vednih bojih so vsi trpeli, največ seveda kristjani. Med vezirji je najbolj zanimiv Omer paša (od leta 1850 - 1852), rojen

se ni smel več vrniti v Bosno. Prav zanimive stvari nam pripoveduje Martić tudi o Osman paši (1860—1869), ki ga je zelo spoštoval in cenil, dasi so mu ga drugi očrnili. Marsikaj izvemo tudi iz časa bosenske okupacije, za katero si je pridobil Martić velikih zaslug, posebno pa to, da se je Bosna in Hercegovina na berolinskem kongresu izročila v upravo avstrijski monarhiji in da se ni Bosna pridružila Srbiji, in Hercegovina Črni gori, kar so hoteli nekateri na berolinskem kongresu.

„Zapamčenja“ se beró prav prijetno; iz njih nam govori Martić, kakor je bil, iz vsake vrstice se nam kaže njegova simpatična slika. Njegov govor je originalen, jedrnat, tupatam celo šegav in kratkočasen. Niso to memoari